

פרוטוקול מס' 49

מישיבת ועדה הפנים שהתקיימה ביום ד'
ט"ז בתמוז תשי"ב - 9.7.52 בשעה 10.30

ש.ה.

הנוכחים

חברי הוועדה:

- י. ספיר - היו"ר
- ע. אסף
- מ. ארם
- י. בן צבי
- ד. הכהן
- מ. חזני
- י. ישעיהו
- א. כהן
- ח. לנדאו
- ג. מועדי
- ג. שלש
- ש. פרלשטיין
- א. פרי

פרזמנים:

- ש. המטרה ב. שיטרף
- ס. רוזנבלום - מנהל משרד הפנים
- ס. רוטנברג - משרד הפנים
- ל. אברהמי - מפקח מחוז ירושלים

ה י ו מ

א. קנין קריית-חיים
ב. קוער על החלפת הוועדה להקיסה וסדה משנה לענין עכונ
ג. הדיון על גירוש אשה וילדיה מן הכפר אבו-ג'וש.

היו"ר י. ספיר:

אני פותח את הישיבה.

א. פרי:

המועצה המקומית בקריית-חיים נחמחה, לפי הידיעות שבידי, באפריל 1951. מאז מינויה חלו שינויים בתרכובת המועצה לפי סיעותיה, היות וכמה מחברי המועצה עברו מסיעה לסיעה. החוצאה מכך היתה שמס"ם, למשל, איננה מיוצגת כלל במועצה זו, אם כי בבחירות לקונגרס הציוני שהתקיים בינתיים, החרברר שמפלגה זו קיבלה 22% ממספר קולות הבחורים במקום. בשבועות האחרונים יש לאיין החליך של החפוררות במועצה זו, באשר כל הסיעות, פרט למס"ם, עזבו את המועצה.

ש.ה.

מר רוזנבלום:

המועצה מונחה בשעתו לפי ההרכב הבא:
6 חברי מפא"י, 3 חברי הפועל המזרחי,
2 חברי מפ"ם, 1 מהציונים הכלליים ו-1 מהפרוגרסיביים. לאחר שהחברר כי
נציג המפלגה הפרוגרסיבית איננו אלא חבר מפא"י, מונה חבר נוסף למועצה
מן המפלגה הפרוגרסיבית.

א. פרי:

על-כל-פנים, כל הסיעות פרט למפא"י פרשו מן
המועצה ועתה קיימת חביעה נמרצת לקירוב בחירות.
לפי החוק צריכות הבחירות למועצה מקומית להתקיים חוץ "נה מאז סגנויה
של המועצה, ואילו במקרה זה עברה למעלה משנה. על שאילתה שלי לטר הפנים
מן ה-25 בינואר, ענה לי שר הפנים חסובה אשר הצדיקה את הגשת שאילתה,
ואמר כי "הבחירות יערכו בקרוב". מאז קיבלתי את תשובתו עברו כבר 5
חדשים וב-15 ליוני שאלתי שוב את שר הפנים למה הוא התכוון באמרו: "בקרוב",
אם לשבועות הקרובים, לחדשים הקרובים או לשנה הקרובה. על שאילתה זו לא
נענית.

בישיבת אחרון קבל מר רוזנבלום על כך שלשר
הפנים לא ניתנו די סמכויות לפי החוק, כך כמדומני שבמקרה זה מעניק החוק
לשר הפנים את כל הסמכויות באשר המועצה היא מועצה ממונה. לא זו בלבד
ששר הפנים יכול, כי אם הוא גם חייב לקבוע תאריך של בחירות חוץ שנה,
אולם הוא לא השתמש בסמכויותיו אלו. דברים אלה הם ראיה נוספת לחשובתי
אחמול, למר רוזנבלום, שהכל תלוי ברצונו של השליט, בין אם החוק נותן
סמכויות בידיו ובין אם לאו. לא זו בלבד ששר הפנים לא השתמש בסמכויותיו,
כי אם אף גרס את החתיבותיו כלפי חוק זה. ברצוני לשמוע חסובה מוסמכת
למתי נקבע תאריך הבחירות.

מר רוזנבלום:

ביחס לענין שנידון אחמול, ברצוני לציין
ששר הפנים מוכן לעשות הכל בענין עכו, אולם
הוא איננו מוכן לתת רמזים, וגם לא לנקוט בענשים קיבוציים. אם מר פרי
יציג זאת, נהיה מוכנים לדון בדבר.

בקרית-תימן מונחה מועצה, ומיד נחברר כי הנציג
הפרוגרסיבי היה למעשה חבר מפא"י. במשך הזמן עבר נציג הציונים הכלליים
למפא"י וכן עשו גם שני חברי מפ"ם. כאשר נידון חוק הבחירות לרשויות מקומיות,
לחם חברה-הכנסת פרי - יחד עם חברה-הכנסת גורי שהיה אז חבר ועדת הפנים -
לשינוי הצעה הממשלה, וכחוצאה נקבע שוועדת הבחירות צריכה להתמנות לפי
יחסי הכוחות במועצה, כפי שהם ביום בו סכרזים על הבחירות. לשר הפנים
לא ניתנה כל סמכות לשנות עקרון זה לגבי מקרה מסוים. לפי החוק של המועצות
המקומיות, צריכים היינו למנות ועדת בחירות על טהרת מפא"י. ברור
שמצב זה אינו מתקבל ביותר על הדעת, אם כי החוק הוא לצד אלה הסוענים שיש
להרכיב את ועדת הבחירות לפי יחס הכוחות ביום. כיום ישנם במועצה 10 חברי
מפא"י, אם כי לדעתנו צריכים היו להיות רק 6. המשא-ומתן בענין זה היה
מייגע במידה כזאת, שלא הצלחנו להביאו לזדי מיום. על-מנת לתקן את המצב,
יפורסם בימים אלה צו שיחן לשר אפשרות למנות ועדת בחירות במקום שהמועצות
מונות, בהתאם למה שנתקבל על-ידי הכנסת ביחס לעיריות, ומתוך התחייבות
השר שינהג לפי אותה שיטה. עתה אני מקווה שנוכל להקיש ועדה שיהיו מיוצגים
בה כל הגורמים הציבוריים במקום, מבלי להתחשב בהעברות שנעשו בזמן כהונתה
של המועצה. אין אני יכול להתחייב על מועד מסוים בו יקוימו הבחירות,
באשר גם לאחר הרכבת ועדת הבחירות יש צורך להכין את פנקס הבוחרים. אני
יכול רק לומר כי מתקבל על הדעת שהבחירות ייערכנה חוץ 3 עד 4 חדשים.
אני חושב שנהגנו בהתאם לרוח החלטות הכנסת, בהשוואת העקרונות הקיימים
לגבי הבחירות במועצות, לאלה הקיימים לגבי העיריות.

ש.ה.

א. פרי:

אם זהו המצב ומובטח שהבחירות יתקיימו
חוד 3 או 4 חדשים, אני מסתפק בהודעה זו.

ד. הכהן:

לא ידעתי קודם על קיום בעיה זו לגבי
קריית-ל"ם, אך לפי דעתי אין להחזיר את המצב
לקדמותו אם חלה איזו התפתחות שהיא. יחכן שאעלה בעיה זו מחדש בשבוע
הבא.

מר רוזנבלום:

כתוצאה מן התיקון הגענו לידי הסכם עם הגורמים
הציבוריים במקום, ואני סבור שהוועדה תקבל
חוד זמן קצר ביותר את מינויה ותחיל מיד בפעולתה.

י. בן-צבי:

ישנה הסכמה גמורה לצורך בהחשפת הבחירות,
אולם נשאר הספק עליו עמד חבר-הכנסת הכהן.
אני מבקש שיאפשרו לנו להעלות בעיה זו חוד שבוע ימים, באם נראה צורך
בכך.

היו"ר י. ספיר:

הועלתה לדיון בעיה על-ידי חבר-הכנסת פרי
שהסמך על החוק הקיים. קיבלנו הודעה כי
מינוי ועדת הבחירות ייעשה חוד זמן קצר. אין אנו יכולים לדון על ענין
שאיננו עומד לדיון. כל אחד מחברי הוועדה רשאי להציע הצעה שלא למנות
ועדה בחירות או לא לקיים בחירות במקום, ומשרד הפנים ידון בהצעתו.
אין אנו לוקחים בענין זה יזמה ואיננו מתערבים בעבודה הרגילה של משרד
הפנים, כל זמן שהיא במסגרת החוק. אם יבוא ערעור על כך ותחיה הצדקה
להעלות את הענין בפני הוועדה, נעשה זאת.

ב. ערעור על החלטת הוועדה להקים ועדה פשוטה לענין עכו.
=====

ד. הכהן:

ברצוני להקדים ולומר כי יושב-ראש ועדה זו
סמלא את תפקידו במידת הניאוף-ליות המכסימליה
האפשרית, כפי שהוא הוכיח בהזדמנויות שונות. יחד עם זאת, התפלאתי לראות
מודעה בתחנות, כאילו החליטה ועדה הפנים על הקמת ועדת חקירה לענין עכו.
בציבור נקבל הרושם כאילו החליטה הכנסת על מינוי ועדה, אשר מתפקדת
לחקור בענין הנבדק גם על-ידי מבקר המדינה.

לפי דעתי לא צריך היה להעמיד ענין כזה
להצבעה, כי אם צריך היה להרכיב ועדה מחוד הסכמה כללית. מבחינה
פרוצידורלית אני חושב כי אין במכווננו להקים ועדת חקירה. בקשתי היא
שלא נבחר בוועדות מסוג זה ולא נקח על עצמנו תפקידים שאינם בגדר סמכויות
ועדות הכנסת. אני רואה צורך בהחלטה מיוחדת בקבלת החלטות לגבי מקרים
כאלה, ואשר אין אפשרות למתנגדי ההחלטה להסתייג ממנה בפני פורום בעל
סמכות גדולה יותר. אבקש את יושב-ראש הוועדה להורות לי כיצד עלי
לנהוג על-מנת לערער על החלטה שלדעתי איננה בסדר מבחינה קונסטיטיוציונית.

היו"ר י. ספיר:

אני רוצה לקבוע שוועדת הפנים לא בחרה בוועדת
חקירה. לפי נוסח ההחלטה שנקבלה, צריכה ועדה זו לברר בעיות שהתעוררו
ואשר בהן אינו מטפל מבקר המדינה; אין זו ועדת חקירה המבררת מעשה פלילי
זה או אחר. מבין כלל הבעיות שהתעוררו, רק חלק נוגע לעניני משק וכספים
בהם מטפל מבקר המדינה, ואילו שאר הבעיות נוגעות לאופן ניהול הישיבות,
היחסים בין הפיעות במקום וכדומה. מלבד זאת, נאמר שוועדה זו תעבוד
לאחר שתחא את עבודתה עם עבודת מבקר המדינה.

היו"ר י. ספיר:

חבר-הכנסת דוד הכהן ערער על סמכות הוועדה להקים ועדה משנה כפי שהוקמה. לזאת עלי להעיר שאין זו הפעם הראשונה בה בוחרת ועדה של הכנסת, או ועדת הפנים עצמה, בוועדה משנה לצורך מסוים. עוד לא קרה בוועדה זו שתקבל הכרעה בהיעדר סיעה גדולה, וגם בישיבה זו נוכחו בשעת קבלת החלטה רוב חברי סיעתו של חבר-הכנסת דוד הכהן. אילו היה אחד מחברי אותה סיעה מבקש לדחות את קבלת החלטה על לבירור הענין הפרינציפיוני, אין כל ספק שהייתי דוחה את ההצבעה לשבוע הבא. מאחר שלא נתקבלה הצעה כזאת, לא ראיתי כל גורם שימנע את עריכת ההצבעה. אני חושב שנהגתי במקרה זה במדר גמור ואינני רואה גורם מבחית הענין עצמו כל פגיעה בסדר הטוב של טגורה הוועדות. אשר לטענתו של חבר-הכנסת דוד הכהן ביחס לפרוטו שהדבר קיבל בציבור, הריני רוצה להדגיש שזה היה אחד הנימוקים לקביעת הוועדה, מאחר שענין עכו נדון במשך כל הזמן מעל דפי העתונות ומצאנו כי הטוב ביותר יהיה להקים ועדה מוסמכת שתברר את הדברים ותסייע להרגעת הרוחות. העמדה השאלה בצורה זו, איננה מתאימה לנחונים שהיו בשעת הדיון וההצבעה.

ת. לנדאו:

עלינו האחריות המלאה לכל גילוי של שתיחות ציבורית, ביחוד כאשר המדובר על ראש מוסד ציבורי. אם אין יזמה אחרת, עלינו היזמה לבירור כל חשד של שתיחות מסוג זה. סמכותנו היא לא רק לחוקק חוקים במדינת-ישראל, כי אם גם לפקח על מהלך תקינן של החיים במדינה. מחובתנו להרגיש את דופק החיים במדינה, ואם נדמה לנו כי במקום מסוים אין הדופק נורמלי וישנו חשד לסטייה, מתפקידנו לעמוד על כך.

לא נתקבלה החלטה על הקמת ועדת חקירה. ציינו כי יש לנו אמון מלא במבקר המדינה ובעבודתו, אולם ישנו שטח שאיננו נתון לביקורתו - שטח החיים הציבוריים. מן רוזנבלום מסביר כי במסגרת החוק חקיים אין גם לשר הפנים אפשרות להתערב ולטפל בענין מבחינה זו, כך שבמצב הנוכחי לית דין ולית דיינן.

י. בן צבי:

מאחר ששמענו כי כל ההאשמות המשקיות, שהן העיקריות, נמסרו לטיפולו של מבקר המדינה, הרי מבלי להכנס לצד הפורמלי אפשר לומר כי ועדה זו הייתה מיותרת. אינני מציע לברר את השאלה העקרונית אם מותר לוועדת הפנים להקים ועדה כזאת; אני מניח כי הדבר בסמכותה של הוועדה, אם כי אני מתנגד לזאת. הצעתי היא לא לבצעיל את ועדת המשנה עד לאחר קבלתו של דוח מבקר המדינה, על מנת שלאחר קבלתו נוכל לדון אם יש להפעילה או לאו.

א. כהן:

אני מצטער שלא דייקנו במושגים והתפרסם כי הקמנו ועדה חקירה.

היו"ר י. ספיר:

בהודעה שמסרתי בעצמי לעתונות לא דובר על ועדת חקירה. ההודעה נוסחה כדלקמן:

"בשיבתה מיום 8.7.52 דנה ועדת הפנים בתלונות והאשמות סיעות האופוזיציה בעיריית עכו נגד ראש העיריה שלה - אשר הוגשו לשר הפנים ולוועדת הפנים. לאור ההודעה של מנהל משרד הפנים כי שר הפנים

היו"ר י. ספיר:

ביקש את מבקר המדינה לחקור בהאשמות שהושמעו - החליטה הוועדה לבחור ועדת משנה של ארבעה חברים, אשר בתאום עם מבקר המדינה תחקור בבעיות אשר מבקר המדינה איננו מטפל בהן.

ועדת הפנים הדון מחדש בבעיה לאחר קבלת דו"ח מבקר המדינה ודו"ח ועדת המשנה.

ע. אסף:

אינני מערער על הצד הפרוצידורלי של ועדת המשנה כ"אם על כך שעצה ההחלטה איננה למובח הענין ויוצרת תקדימים מאד מסוכנים. ההאשמות שהושמעו והבעיות שנועדו נוגעות בהחלט לשטח מיטולו של מבקר המדינה, ורק אחמול נמסר לנו כי הוא מטפל בדבר באופן נמרץ. אם גם ועדת המשנה שלנו תטפל בענין זה, יוצא שאותו אדם יאטרך להופיע ולהצטרף לפני אינסטנציות שונות על אותן ההאשמות.

ועדות

אני תולק על דעתו של חבר-הכנסת לנדאו, כאילו/הכנסת צריכה למלא גם המקיד ביקורתי. המבצעת היא הממשלה וועדת הכנסת יכולה להטנות את ביקורתה רק אליה. היא אינה חייבת לטפל במישרין בענינים המבוקרים, אלא אם כן החליטה הכנסת להעניק לה סמכות כזו. אין לי ערעור על הצד הפורמלי של החלטת הוועדה, אולם אני מציע שהוועדה תפנה בענין זה אל ועדת הכנסת וחבריה אם יש מקום לוועדת חקירה. גם אם אין קוראים לוועדה זו במפורש "ועדת חקירה", הרי ברור שזה היינו תהיה.

ג. מועזי:

לדעתי לא רצוי שוועדת משנה תטפל בשאלה בה בשעה שמבקר המדינה מטפל בה. רצוי היה לאפשר תחילה למבקר המדינה למיין את פעולתו ורק לאחר זאת, אם נראה צורך בכך, נעביר את הענין לאינסטנציה גבוהה יותר שהיא הכנסת. פעולת שני גופים גם יחד מוכוונת לתוצאה לידה קצרה ומטומי הפעולה, ולהגברת המחח והריב המפלגתי במקום.

צדק היושב-ראש באמרו כי בוועדה יושבים אנשים אחרים ולא יתכן למחרת קבלת ההחלטה לבוא ולשנותה, אולם אם שינוי ההחלטה הוא למובח הענין, יש לעשותו. הצעתו היא לא להפעיל את ועדת המשנה עד אשר נשמע את תוצאות חקירתו של מבקר המדינה.

א. פרי:

אשר לשאלה שהוצגה כאן, אני חושב כי איש אינו מערער על כך שהוועדה רשאית לטפל בבעיות שונות הנוגעות הן לפעולות השרים והן לפעולות גופים ציבוריים בשטח המועצות המקומיות. אשר לשאלה אם ועדה רשאית להזמין עדים ולשמוע טענות מצדדים שונים, הריני קובע שוועדת הפנים, במשך כל תקופת פעולתה בכנסת הראשונה ובכנסת השנייה, שמעה עמות צדדים בענינים שונים, למשל בענין המועצה האזורית הגליל העליון. כאשר ועדת הפנים כולה שימשה בוועדת חקירה. מותר לוועדה לא רק לגרר ולחקור כי אם גם להסיק מסקנות - אם כי שאלה נפרדת היא מה כוחן של מסקנות אלו, ובאיזו מידה הן מחייבות את שר הפנים או היו"ר מועצת העיריה בעכ"ל עד כה איש לא ערער על סמכויותיה אלו של הוועדה.

מ. חזני:

אם כי סקספתי כיצד אפשר יהיה לחתום את החתומים בין עבודת ועדת החקירה לבין עבודת מבקר המדינה, הרי לאנדר שדבר זה הוגדר, אין איז יכול להצטרף למעוררים הן מטעמים פרוצידורליים והן מטעמים של מובח הענין. ראשיה כל על יושב-ראש הוועדה לברר בדיוק באיזה שטח מטפל מבקר המדינה על-מנת שלא יהיה כפילות וגם לא חמירה בעבודה. זו חהיה וטדה חקירה שחפעל כמו שפעלה הוועדה ביחס למועצת הגליל, וביחס לשכונת עזרה. בכל המקרים הזמנו נציגי הצדדים ושמענו את טענותיהם. אני מציע לא לערער על כך.

אין לקבל את טענתו של חבר-הכנסת אסף, באשר אם אדם צודק הוא מוכן להופיע גם לפני כמה אינסטנציות ולהוכיח לכל אחת מהן את צדקתו.

מ. ארכ:

אני חושב כי אלה הרוצים לשנות את החלטה הוועדה להקים ועדה משנה לחפקיד זה, רק מסבידיים על מעמדו של ראש עיריית עכו.

ד. הכהן:

אני רואה את המעוזה הגדול יותר בהקמת ועדה חקירה ללא כל מסוד, מאשר בסרסוב שינוי ההחלטה. אם כי אני חושב כי איש אינו חושד בי ברצון להפוך על ראש עיריית עכו. ישנה כמה עניינים ציבוריים מחפירים, אולם בכל העניינים הללו צריכה למפל משטרה במידה שיש יסוד להאשמה, ולא ועדה של הכנסת. אי-אפשר לומר לגבי עניינים אלה שאין-על-פי שקיימת חקירה מטעם המשטרה, הרי משום שישנה משמעות ציבורית לענין צריכה גם ועדה של הכנסת לעסוק בכך. משום כך אני מתנגד לעמדתו של חבר-הכנסת לנדאו לכיה אנו צריכים להתערב בכל דבר עליו מדברים באיבור.

מאחר שהחלטה נחקלה כדין, הריני מבקש את יושב-ראש הוועדה להורות לי כיצד אני יכול לערער על החלטה זו. אני מציע לפנות בשאלה אל ועדת הכנסת, באם יש לנו סמכות להקים ועדה שהיא למעשה ועדת חקירה.

הינו"ר י. ספיר:

אני רוצה לקבוע שלפי נוסח התקנון ניתנת הסמכות לכל ועדה לקבוע בכל ענין הנמצא בתחום סמכויותיה. בהחלטתנו נאמר כי ועדת המשנה החקירה בבעיות שהתעוררו בעכו, והוחלט לחזור ולדרוש בכך במליאת הוועדה לאחר שיתקבל דו"ח מבקר המדינה. ועדת המשנה נבחרה על-מנת להכין חומר ולהקל על עבודת הוועדה לאחר שיתקבל דו"ח זה. הדבר נהוג בהחלטת הסמכותה של כל ועדה, ואין הכנסת יכולה להתערב בשיטות עבודתה ובהחלטותיה להקים ועדות משנה. קבענו רק שתיבחר ועדה בת 4 אנשים לפי הרכב מסוים, אולם ועדה זו עדיין לא דנה על סדרי עבודתה. יתכן מאד שלאחר שהוועדה חתמא יותר בתומר, היא תחליט כי עליה להתכנס בבירור שניים-שלושה עניינים, ואילו לגבי השאר תדחה את חוות-דעתה לאחר שיתקבל דו"ח מבקר המדינה. חברי ועדת המשנה יהיו רשאים להציע כל הצעה בנוגע לסדרי עבודתה. אם לדעת חברי ועדת המשנה יהיה דבר-מה בעבודתה העומד בסתירה לחפקיד שהוטל עליה, הם יוכלו להחליט שלא לעשות זאת. נראה לי שהן בהחלטה שנתקבלה אהמול והן בדיון שהיה היום, אין כל דבר העלול לערער את הסדר הטוב שישנו בעבודתנו, לפיו נהגנו בכל המקרים הקודמים. אם יתברר כי ועדת המשנה חורגת בעבודתה מן התחום שנקבע לה על-ידי מליאת הוועדה או על-ידי התקנון - יהיה מקום לדרוש על כך מחדש.

י. בן-צבי:

עד כה היו מקרים שונים של חקירות שנערכו ממעט ועדות, וכל עוד לא נקבע על-ידי התקנון הכנסת שדבר זה איננו בסמכותן של הוועדות, אין אני יכול לערער על בחירת ועדת המשנה. הצעתי היא להחליט קודם-כל על בירור תחומי פעולתנו לעומת תחומי פעולתו של מבקר המדינה, ולא להפעיל את ועדת המשנה כל עוד לא נקבל את הדין-והשבון שיערך על-ידו.

הינו"ר י. ספיר:

החלטות בקשר לכך.

בחרנו ועדה של ארבעה חברי על-מנת שהיא תקבע את סדרי עבודתה, אינני רואה כל צורך שנקבל

ע. אסף:

אני עומד על הצעתי לבקש את חוות-דעתה של ועדת הכנסת.

הינו"ר י. ספיר:

היו חקדימים רבים מסוג זה, ולפי דעתי לא יהיה זה הוגן לפנות אל ועדת הכנסת דוקא בשאלה זו.

ועדה הפנים
9.7.52

ש.ה.

ד. הכהן:
אני מביט קודם-כל שנכונה לוועדה הכנסת
לשב בירור הצד הפרוצידורלי, ביחוד לאחר
דברי חבר-הכנסת לנדאו בקשר לסמכויות הוועדה.

אשר לוועדה המשנה עצמה, הרי אם אתם עומדים
על ההלמחבה, הנני מבקש שיו"ר הוועדה יודיע מיד לעתונות מה הן בדיק
סמכויות הוועדה, מאחר שהדברים נתפרסמו בצורה שונה לגמרי.

היו"ר י. ספיר:
לפי דעתי ההודעות שנתפרסמו בעתונות, ובעיקר
הכוזבת ב-"על המשמר", עומדת בסתירה מוחלטת
לכוונת הוועדה ולקומוניקט אותו אני מפרטי לאחר הישיבה. כוונות הן
ענין של העתון.

ד. הכהן:
אם כך הוא הדבר, אני מבקש שיו"ר הוועדה יודיע
לעתונות כי מה שנתפרסם עומד בסתירה גמורה
להודעות.

היו"ר י. ספיר:
אודיע לעתונות באמצעות מזכירות הכנסת,
שבמדי למנוע אי-הבנה אני מרגיש שלא נבחרה
ועדה הקירה ולא ועדה של הכנסת.

ג. הדיון על גירוש אשה וילדיה מן הכפר אבו-גוש.
=====

היו"ר י. ספיר:
בתחילת ההחלטה הוועדה, ביקשתי את שר המשטרה
להשתתף היום בישיבה, על-מנת להבהיר לנו ענין
שהוטלה על-ידי חברי הוועדה ונתבקשנו לדון בו לאור האינפורמציה שנקבל
המדובר הוא על ענין גירוש אשה קרובה ו-4 ילדיה מן הכפר אבו-גוש.
לא פתחנו כלל בדיון על כך, מאחר שהחלטנו לעשות זאת רק בעקבות אינפורמציה
אותה נקבל משר המשטרה. הפרטים נמסרו לוועדה בצורה מכתב גלוי מאת
ראש מועצת אבו-גוש.

שר המשטרה ב. שיטרית:
אני מודה לוועדה הפנים שהעמידה את הענין
לדיון במהירות כה רבה והזמינה גם אותי להוסיף
ולמסור בפניה הודעה שתהיה קצרה מאוד. אם כי קיבלתי רק אתמול את ההזמנה
לישיבה זו, הופעתי בכני הוועדה לכבודת של הוועדה ומשום שאנו מעוניינים
להבהיר את הדברים. אפשר היה לפנות בענין זה גם בשאלתה לשר המשטרה
ובתשובה הייתי מוסר פרטים על המקרה, אולם אין כל רע בכך שהזמנתם את
שר המשטרה לישיבה זו.

הענין כולו נודע לי בפעם הראשונה שלטום מפי
חברת-הכנסת אידלסון. שהפנתה את השומח לבי לידיעה שנתפרסמה בעתון "הדור".
מיד התקשרתי עם המפקח המחוזי ומיבלתי ממנו פרטים, אותם מפרתי בו ביום
לחברת-הכנסת אידלסון. בטרם אנו ניגשים לבירור הדברים עצמם, עלי לציין
כי אר לי מאד על כך שמשטרט בערך נוהג, לפיו מפרסם כל עתון מה שעולה
אל דעתו - בפרט אם הדברים מכוונים נגד המשטרה או נגד הממשלה - מבלי
לברר את הדברים תחילה. מחבר שיי לעתון אמון גדול יותר בפלוני אלמוני
מאשר בממשלה. לא כל עתון מפרסם גם מה שאנו מוסרים לו, כך שקשה לנו
עוד יותר להעמיד את הדברים על אמינותם. עתונים נוהגים לפרסם משפטים
ופטפאות בודדים מתוך ההודעות שלנו, כך שהדברים מתבלים בצורה שונה מאשר
הכווננו אליהם.

ש.ה.

שר המשטרה:

לכפר אבו-גוש חודרים מסתננים רבים,
אולי יותר מאשר בכל שאר הכפרים בארץ.
כמו-כן נעשה פעולה הברחה רחבה מאד בכפר זה, ולא אחת תפסה המשטרה
סתורות מוברחות. כמו-כן הוצאו לא פעם עשרות מסתננים דוקא מתוך ביתם
של אותם האנשים הלודעים כל כך יפה להדקיש עולמות כאשר הדבר פוגע בהם.
גם לגבי מקרה זה היחה הגזמה יוצאת מן הכלל. לפעמים מתעורר ספק אם עלי
להורות למשטרה לפעול לפי הקו שהתורחה המדינה, הכנסת והממשלה - או להשאיר
כל פעולה לדיקורציה של המפקד המקומי, אשר יחליט אם עליו לגרש מסתנן
או להשאירו בארץ. אם להכניס אדם לארץ מטעמים אנושיים לפי דעהו, או לחסום
בפניו את הדרך. רציני שוועדה של הכנסת הביא דבר זה בפני המליאה, על-מנת
שהדבר יבורר ונדע כיצד עלינו לנהוג. גם בלבנו ישנן לפעמים הרגשות אנושיות,
אך לא תמיד הן עולות בדבר עם החוק הקיים והפעולות שהא תובע מאתנו.
משום כך עומדת לפנינו השאלה אם להשליט את הרגש האנושי ולפעול שלא לפי
הקו הממשלתי, או שעלינו לנהוג לכי קו זה אף-על-פי שהוא עלול להתנגש
לפעמים עם הרגש האנושי.

ב-1 ליולי קיבלה משטרה נפת הכפרים ידיעה
כי בביתו של אדם באבו-גוש מצויה סחורה מוברחת. כאשר המשטרה מקבלת ידיעה
על סחורה מוברחת, אחד מתפקידיה הראשונים הוא לערוך חיפוש באותו בית,
ובאם ישנה אמת באותה ידיעה - להחריט את הסחורה המוברחת ולהעמיד את
המברית לדין. המשטרה מוכמנת להכנס לבית ולערוך חיפוש בו, גם מבלי לקבל
פקודה לכך משופט. אם כי יש זה היא מקבלת פקודה כזאת. במקרה הנדון
קיבלה המשטרה פקודה משופט לחסום לבית ולברר אם מצויה בו סחורה מוברחת.
אין המשטרה מגיבה תמיד במהירות על הורעות כאלו, באשר לפעמים יכולה מהירות
להיות בעוכריה של פעולה. ההודעה שנמטרה למשטרה כפי שצינתי, נדונה
במטה הממוז וב-4 ביולי ערכה המשטרה חיפוש באותו בית לפי פקודה חיפוש
שהוצאה על-ידי שופט. לא נמצאה במקום סחורה שיהיה למשטרה יסוד להאמין
כי היא סחורה מוברחת. אם מתברר כי אין יסוד לחשוב שהסחורה היא מוברחת,
אין המשטרה מציקה לאנשים ואינה תופסת את הסחורות. עבודת המשטרה מרובה
מאד וכוחה מועט, כך שאין אנו לוקחים לעצמנו עבודה נוספת, אם אין הכרח
בכך.

בבית נמצאו 6 שקי חיטה, אשר לפי הדין כל
אדם חייב להכריז עליהם. המשטרה בידרה ומצאה שהחיטה באה מסדה בעל-הבית
ולפיכך השאירה לו את החיטה. היות והמשטרה כבר מצאה בכפר זה מאה מסתננים,
הרי בכל פעולה כמעט הנערכת לשם חיפוש סחורה מוברחת, נוהגת המשטרה גם
לבדוק את האנשים הנמצאים באותו בית. בהתאם לכך ביקשה המשטרה מכל האנשים
שנמצאו בבית לזהות את עצמם. כתוצאה מכך נמצאה אשה יחד עם 4 ילדיה אשר
לא היווה לה תעודת זהות, ואשר המשטרה במקום לא הכירה אותה מקודם ומשום
כך ראתה שהם זריני במקום. היות ולא היחה לה תעודת זהות, קבעה המשטרה
שהיא מסתננת, וחליט עליה הדינים שנקבעו לגבי מסתננים. מאחר שהאשה טענה
שהיא חולה, הזמינה המשטרה רופא ממשלתי, אשר לאחר הבדיקה קבעה כי יש
לה פצע קל בחזה, אולם אפשר להשיעו במצבה הנוכחי. הקצין מטעם המשטרה נפת
כסרים במסוף התקשר עם מטה משטרת נפת הכפרים, עם קצין המיעוטים ועם
הקצין נוטוב מוועדת שביח-הנשק, ולפני ההכנסת הועברה האשה באותו יום בשעה
אחת בצהריים, יחד עם ילדיה, למעבר מנדלבאום. אנשי הליגיון הערבי
שנחבקשו לקבלה טענו כי היות ובאותו יום היה יום ג' בשבוע,
הם אינם מוכנים לקבל מסתננים. טענה זו לא נחכבלה על-ידי הקצין נוטוב,
שהתקשר בשנין זה עם סגן אלוף שאול הרמתי. בהתאם למה שהוחלט, הושארה
האשה בשטח ההפסד במעבר מנדלבאום, ולאחר זמן-מה ראו אותה עוברת לצד עבר-
הירדן. יש לי כל היסוד להאמין לקצינים שהיו במקום וראו אותה עוברת
יחד עם ילדיה. בידינו ידיעות מהימנות שהאשה נמצאה אצל בעלה בכפר
אמועז בעבר-הירדן.

אני רוצה שהוועדה תזכור את פרשת יוסף אבו-
גוש וכל מה שנאמר אז על משטרת ישראל. הגוזמאות הגיעו על לידי כך
שהאשמו אותנו ברציחתו, עד אשר הבאנו מכתב חתום על-ידי ראש מועצת אבו-
גוש כי הוא אמנם חי וקיים, מחלף במדינת-ישראל ובסופו של דבר הוטם
במעצר. הוא נשפט ונידון ומתלתי לו על שארית ימי המעצר אותם חייב
היה לרצות. פעולת המשטרה לגבי האשה גומילה ראחיב סאליס היחה פעולה
חוקית. יתכן שהאמרו לי כי פוגעת במקצת ברגש האנושי, אינני בא להתווכח

ש.ה.

שר המשטרה:

על כך שגירוש אשה ו-4 ילדיה הקטנים, אף-על-פי שהיא בריאה ועל-אחת כמה וכמה אם יש לה איזו מחלה - עלול לפגוע ברגש האנושי. אולם, אם ייקבע שבמקרה של אשה ו-4 ילדים מותר להשאירם בארץ, אינני יודע אם לא יבוא מחר פספר גדול ביותר של נשים ותחתמכנה על חקרים זה. אין המשטרה יכולה להתעלה כמה שנקבע על-ידי החוק, היא עשאה מבחינה פרוצידורלית חרבה, והחשבה עם קצין המיקומים ועם ועדת שביחת-הנשק.

ברצוני רק להוסיף כי האשה איננה חולה סרטן, כי אם חולה שחפת פתוחה. ישנם אצלנו אנשים רבים, חולי שחפת פתוחה, הבאים בקהל אנשים ומדביקים אותם. אין להסיק מסקנה שכל מי שלקה במדורני מצרים הרעים צריך להשאר בארץ, רק משום שהוא חולה. יתכן שגם זה ייקבע, ואין אני שולל זאת. פרסמנו בעתונות הודעה על מקרה זה, אולם לא כל העתונים פרסמו זאת בדיוק לפי הנוסחה שנמסרה על-ידי הממשלה. עד כמה ידינו השיגה ידיעות, הרי האשה נמצאה אצל בעלה בכפר אמוץ.

ל. אברהמי:

ברצוני רק להוסיף מלים אחדות על-מנת להסביר אף הדקע.

בכפר אבו-גוש תפסנו מאות מסתננים שגורשו אחרי-כך. אין ברוע זה בידי המספרים המדויקים, אך כמובן שאוכל להמציאם. במשך הזמן נמצאו כמעט בכל בית בכפר מסתננים. כולל ביתו של ראש המועצה מחמוד ראשיד, גם כיום מצויים בכפר מסתננים אשר לא הצלחנו לגלותם, היות ואנשי אבו-גוש יודעים היטב כיצד להסתירם. כבר זה משמש לצערי הרב מקום המצטיין בפעולות הברחה רבות מדי. אמוץ הוא צלחה לתפוס לא מעט פעולות הברחה המתנהלות בכל יום ויום. יש לזקוף זאת על-חשבון אי-הצלחה מסוימת של המשטרה. בכל פעולה הנעשית בתוך בתי הכפר - בין אם היא מכוונת לחיפוש מצרכים ובין אם היא מכוונת לחיפוש אחר נבדקות תעודות הזהות של האנשים הנמצאים בבית, על-מנת להיווכח אם יש בידם אישור המקנה להם זכות שחיה בארץ. בהזדמנויות כאלו אנו מגלים מסתננים. במקרה זה היה לנו יסוד רציני ביותר לחשוב כי עלולה להיות בבית זה סחורה מוברחת, ובעקבות חיפוש אחר סחורה זו, נתגלתה המסתננת עליה המדובר.

היו"ר י. ספיר:

אני מבקש את חברי הוועדה להתפק בינתיים בהעמדה שאלות בלבד.

ח. לנדאו:

א. באם שר המשטרה יכול לגלות לנו את הדבר, הרי שאלתי היא אם לחיפוש אחר הסחורות המוברחות במקרה זה היה רקע במחונני נוסף, כלומר אם גם למשרד הבטחון הייתה יד בעניין זה.

ב. במכתב יושב-ראש המועצה נמסר שהחיפוש נערך בצורה הפוגעת באטיקה של החנהגות כלפי נשים ערביות. אם הדבר נכון, ברצוני לדעת מה הפיבוה לכך, ואם המשטרה אינה שמה ליבה לכך שלא תפגענה רגשות הערבים בנסיבות אלו.

ג. האם יש למשטרה השערה איזו שהיא מה הייתה מטרת בואה של האשה עם ארבעת ילדיה?

ד. האם ידוע למשטרה מה עושה בעלה של האשה בעבר-הירדן, ואם יש קשר לדבר עם בואה של האשה לארץ?

ה. מה הם לדעת המשטרה תפקידי המסתננים הרבים בכפר זה; האם אלה רק תפקידי הברחה?

ועדת הפנים
9.7.52

ש.ה.

א. כהן:

א. ברצוני לשאול את נחקר בעל-הבית בו נמצאה המסתננת על אודות העודדה וחלליה

שהייתה בארץ.

כדי מעצר?

ב. מה היה אופן טיפולה של המטרה באשח חוך

מ. ארם:

א. האם נכון הדבר שהיה ידוע למטרה כי האשה נמצאה בישראל למעלה משנה וחצי, ושמה נזכר ברשימה שהוגשה למטרה על זקנים ונשים המצויים בכפר?

ב. האם נכון כי בשעה שטלטלו את האשה ממיטתה, נהגה המטרה ללא התחשבות בגישות אנושיים והתעלמה גם מן הדרישה להרשתת למישהו להיות נוכח במקום בשעה שטלטלים אותה?

ג. פלש:

א. ברצוני לדעת מהי הפרוצידורה לגבי איש אותו מגרשים מן הארץ, ואם ניתנה לו האפשרות

לערער בפני מישהו.

ב. לפעמים שומעים כי פעולה נגד מסתננים נערכת על-ידי המטרה, ופעמים אחרות שומעים שהיא נערכת על-ידי הצבא. הייתי רוצה לדעת מתי פועלת המטרה ומתי פועל הצבא, ואם ישנו שיחוף פעולה ביניהם בשטח זה -

ג. לגבי המקרה הקונקרטי של אשה זו, ברצוני לדעת מה היה אופן הגירוש, מן הרגע בו נחגלה שהיא לפי דעת המטרה מסתננת.

ד. הכהן:

א. האם אפשר להבין כי אשה זו וילדיה גורשו מן הארץ כתוצאה מרוגזה של המטרה על עך שפעולה אחרת לא הצליחה? אם לא כן הדבר, הרי ברור שישנה כאן בעיה כללית של מסתננים, ביהודים אם מחברר שבעלה נמצא בעבר-הירדן.

ב. איזו פעולה ננקטה נגד ראש המועצה על כך שהסתיר בביתו מסתננים?

ה. בן-צבי:

א. האם הפרוצידורה מהי יבט להזמין נציג הכפר להיות נוכח בשעת חיפוש? אם כן, מדוע לא הזמין ראש המועצה גם במקרה זה?

ב. האם ניתנה איזה שהיא הוכחה כי האשה נמצאה בארץ למעלה משנה, אם כי היא לא הופיעה ברשימת הבוחרים?

ו. חונני:

א. האם התק או הנוהג מהי יבים שראש המועצה יהיה נוכח בשעת חיפוש כל שהוא?

ב. האם מקובל בדרך-כלל שמגרשים את המסתנן מיד עם גילויו?

ג. האם מקובל שהנוגע בדבר זה קרוביו יפנו לשלטונות המחוז ויבקשו את התערבותם, והאם המטרה מתחשבת בכך ומעכבת את הגירוש עד לאחר בירורו של העניין?

ד. נאמר שהמסתננת לא נמסרה לשלטונות עבר-הירדן, ולא ידוע היכן היא נמצאת. ברצוני לדעת מהו הנוהג לגבי מסירת מסתננים.

ש.ה.

שר המשטרה ב. שיטרייט: אטיב על השאלות למי הדרון.

לא היה לענין זה כל דקע במחונני נוסף.
זו היתה פעולה יזומת הנעשית על-ידי המשטרה בכל מקום בארץ בו היא
נחלת בעבירה. עלי להודיע שבשעת החיפוש לא היתה כל פגיעה באטיקה.
כאשר נורכיו חיפוש על גופה של אשה מוסריה את הדבר לשוטר. אם
החיפוש איננו על גופה, אין כל אורך שהדבר יעשה על-ידי שוטר דוקא
לחדר נשים נכנע בהחלט לפקודה חיפוש. אם הנשים מוצאות שהן צריכות
להכסות, חרי הן עושות זאת. לא היתה כאן כל פגיעה באטיקה ובהנאי.
אנו מאד זהירים בשטח זה.

על השאלה מה היה תפקיד המסתננת עם ארבעת ילדיה.
אני רוצה לומר שלמסתננים יש כמה וכמה תפקידים. ישנם מסתננים הבאים
לשרוד, לגזול, לרצוח ולחבל במדינת-ישראל. ישנם מסתננים הבורחים מן
העוני, הדוחק או המצוקה הכלכלית או הפוליטית בעבר-הירדן; ישנו סוג
של מסתננים הבאים לבדוק את המצב, יוכן ויחליטו להשתקע כאן ויחנך
סיחליטו לחזור. נכון שיטנו עדיכגשל מסתננים - אשר הטואל אולי התכוון
אליו - הבאים לאסוף ידיעות ולמסור לארץ האויב, כלומר ריגול מסת.
ישנו נוג שבחחילה מסתננת האשה, ואם לאחר כמה זמן היא מצליחה לקבל
אישור לשהייה בארץ, הרי היא מחחילה לבקש את בעלה, למי הנאי איחוד
המשפחה. היו טאילחות רבות בענין זה בכנסת. לכל מי שיש זכות שויה
בארץ ניהנת האפשרות לכך, בחנאי שהוא יעביר את הדבר בצורה הפורמלית
כפי שנקבעה. ישנם מקרים שערבים אזרחי הארץ, מבקשים להפגש עם מישהו
מבני משפחתם במוריה או בלבנון, ומקבלים אישור לבואם של אותם האנשים
לביקור, לחקוטה של שבועיים או יותר, ישנם מקרים בהם אנו נענים לבקשה
כאלו.

אין אני יודע מה עושה בעלה של האשה בעבר-
הירדן, למי הידיעות שבידינו אנו יודעים אלא שהיא נמצאת אצל בעלה.

הטיפול בענין זה נערך בדיוק בהתאם לפרוצידורה
שנקבעה על-ידי החוק. בחיפוש צריכים להיות נוכחים או ראש המועצה או
שני נשואי פנים מחוץ הכפר. במקרה זה היה נוכח בשעת החיפוש אהיו של
ראש המועצה.

המשטרה לא ידעה על כך שהאשה נמצאת בארץ
למעלה משנה וחצי. אילו היה אמה בדבר, יכולים היינו להיות בטוחים
שאת כמו מחמוד רשיד היה יודע להודיך אותה כיצד להשיג תעודת זהות,
ולהביאה לקלפי כדי שהיא תבחר. באותה המסלוגה שהוא בחר בה. אם הוא
לא עשה זאת, סימן שכל הטענה אינה אלא עורבא פרת. אינני יודע על
רשימה שהוגשה למשטרה בה היה כלול שמה.

היג"ר י. ספיר: לפי מכתב זה לא הוגשה הרשימה למשטרה,
כי אם לקצין המיעוטים המחוזי.

שר המשטרה ב. שיטרייט: אמרתי כי יש לפעמים מקרים בהם מתנגשת פעולת
המשטרה עם רגשות אנושיים, אולם זהו תפקידה.
לגבי אשה זו נהגה המשטרה באנושיות. כאשר היא טענה שהיא חולה, הובא
רופא ממלחתי התקשרו עם מחלקת המיעוטים ועם ועדה שביח-הנשק. לא טלטלו
אותה כי אם הטיעו אותה. אינני מתאר לי כי בשעה שהסתננה לארץ היו לה
חנאי מסע נוחים יותר.

בפירוש כי אנו מגרשים את המסתננים, אלא אם כן, מסתננים, עלי לומר
להוכיח את זכותו להשאר בארץ. אין זו חובה המשטרה להוכיח כי זכות זו
איננה בידו. היו מקרים שאנשים טענו כי הם נמצאים בארץ תקופה ארוכה
יותר וביקשו לקבל תעודת זהות, ובמקרים כאלה הם פנו לבית-הדין העליון.
היו מקרים שעייכבנו את הגירוש עז אשר הוצא ממק-הדין של בית-הדין העליון.

ועדה המנייה
9.7.52

שר המשטרה:

בפעולות נגד מסתננים מסתתרים ומסתרים וגם הצבא. הצבא פועל בשטח הצבאי ושומר על הגבולות מפני הסתננות. כך שלא פעם אנו שומעים כי הצבא פועל נגד מסתננים ונעשה גם פעולה על ידי המשטרה. פעולה של הצבא היא חמיד כבדה יותר מאשר פעולה של המשטרה ומשום כך גם עלינו לעבוד בעניני הסתננות. משטרת צבא כוח מזויין קל-תנועה ויכולה לפעול חוץ זמן קצר ביותר, מה שאין כן לגבי הצבא. מאחר שישנה חלוקה של אזורי פעולה, אינה עומדת בעיה של כפיפות יחידות המשטרה העומקות בכך לצבא, או להיפך.

אשר לשאלה אם האטה גורשה מתוך רוגז על אי-הצלחת פעולה אחרת, הרי עלי לציין שאם קצין משטרה או שומר אשר בידו פקודת חיפוש, מוצא בבית בו נערך החיפוש דבר שאיננו נזכר בפקודה, בפסבחו לברוק גם את זאת. אם הוא מוצא במקום אדם שעבר עבירה, הרי לפי החוק יש לו הרשות לעצרו.

אין אני יודע על כך שהאטה נמצאה שנה וחצי בתחום המדינה. אם יש לה הוכחה כזאת, אינני יכול לתאר לעצמי מדוע לא הראתה אותה למשטרה. פרסמנו בשטח, בחקופה ידועה שלאחר הבחירות, שכל הנמצא בדרך למעלה משנה יכול לפנות אל השלטונות ולקבל חקודה דבר זה היה ידוע לכל החושבים הערביים, ומי שלא עשה זאת או איבד את זכותו.

מספר המסתננים הנמצאים בבתי-סוהר אצלנו מגיע ל-200 - 150 בכל הקומה. הם הוכנסו לביה"סוהר כתוצאה מפסק-דין. ישנם מקרים רבים שמסתנן המרצה את עניו ומגורש מעבר לגבול חוזר ומתייצב שוב בבית-סוהר כעבור ימים אחדים, היות ותנאי התייש שלו כאן טובים כנראה יותר מאשר בעבר-ההירדן מחוץ לביה"סוהר. האם לא ידוע כי מספר הערבים היה עם קו המדינה 109,000 וכיום הוא מגיע ל-160,000? האם כל אלה קיבלו ויזות? בחוקף ההכרזה על איחוד המשפחה, לא נכנסו לארץ למעלה מ-10,000 - 8,000 ערבים.

בוודאי שקיימת אפשרות לקרובי המסתנן לפנות אל שלטונות המחוז. מתמור ראשית יכול היה לפנות מיד בעניין זה לשלטונות, אולם הוא לא עשה. במקרה זה פנתה המשטרה לשלטונות המחוז ולקציני ועדה שבתת-הנשק כדי לקבל את הפסקה, והעבירה את המסתננים לשלטונות עב-הירדן דרך המעבר הרשמי.

אשר לנוהג העברת המסתנן, הרי ישנם מקרים שונים. לפעמים, עקב תנאים ומסיבות שונות נשאר המסתנן בארץ ומעמידים אותו בפני ביה"דין. לאחר שביה"דין פוסק לגרשו, אנו מוסרים אותו לוועדה שבית-הנשק ומעבירים אותו לשלטונות עב-הירדן - ובמקרים רבים מוצאים אותו שוב בארץ לאחר 24 שעות.

ל. אברהמי:

ברוב המקרים בהם נערכים חיפושים בכפר אבו-ג'וש נלחזית גם שוטרת, לאחר שהאשה שהייתה מצויה בבית יחד עם עוד אנשים רבים, טענה שהיא תולה, השארנו אותה במקום מטעם 5 בנקר - כאשר נערך החיפוש - וחד לשעה 11 כאשר הגיע הרופא. לא עיכבנו בטד אתה מלפנות לכל מוסד שהוא על-מנת ליצור אפשרות חוקית לשהייתה של האשה בארץ. לא ידוע לנו שהיא נמצאת בארץ למעלה משנה ולא היה ידוע לנו שהייתה אילו שהיא פניה כדי להשאירה. באופן חוקי לא הייתה לה כל אסמכתא להשאר בארץ. הייתה שהות מספקת כדי לפנות בעניין זה, אם כי אין אנו חייבים לחכות לכך. אילו לא העובדה שהיה עלינו להביא רופא, היינו מוציאים אותה מיד, כפי שאנו חייבים לעשות.

לא היה במקרה זה כל מגע עם מוסדות הבטחון, אשר להעמדתו לדין של ראש המרעצה על הסגרת מסתננים, אני חושב כי צריכים היינו לעשות זאת, לא ברור לי כרגע אם הדבר הוא ביכולתנו. לגבי השטח המותקן תחת שלטון צבאי, אין כל ספק שאפשר להעמיד אדם למשפט על עבירה כזאת, אולם לא ברור לי מבחינה חוקית באיזו מידה אפשר לנקוט באמצעים כאלה לגבי ערבים העוברים עבירה זו בשטח הנחון לשלטון אזרחי. במידה

ש.ה.

ל. אגרות מי:

שיתברר מי יסנה אפשרות כזאת, הוא יועמד לדין.

הינו"ר י. ספיב:

כוונת החברים בהעמדת העניין לדיון דחוף, נועה לנסוזה אחת או שתיים מחוץ מרשה זו, מבלי להתכוון לכלל הבעיה של המסתכנים והטיפול בהם. הגורם שהניע את חברי הוועדה לברר עניין זה נעוץ בכך, שזה מקרה של אשה חולה עם ארבעה ילדים, הבטיה העומדת לדעתו במרכזו של עניין זה היא, מיוע במסיבות אלה, משבאה אכילו בקשה כל שהיא שלא להחיש את גירושה של האשה - גם מטאח מחלטה וגם מטאח אפשרות בירור העניין והסיכויים להשייתה - הוצאה האשה מגבולות הארץ עוד באותו יום. מבלי להכנס לכלל בעיית המסתכנים והטיפול בהם, ומבלי לערער ברגע זה על כל נוהג, כלל או חוק קיים, נשאלת השאלה לגבי מקרה זה במיוחד, אם היתה הצדקה לנהוג כמי שנהג או שהמטרה היתה יכולה לעכב אשה זו עם ילדיה באיזה שהוא מקום הנחון לפיקוחה - מבלי למנוע או לשנות מן הכלל הקלים לגבי מסתכנים - ולאפשר חוץ יום או יומיים את בירור הצד הרפואי האנושי, גם אם הוא איננו כה חסד כפי שמענו, ולא להסתפק במסקנותיו של רופא אחד. כמו-כן, אם אי אפשר היה לעכבה ליום-יומיים חתם פיקוח המטרה, כדי להבהיר במקרה זה את מצבה של האשה בהתחשב עם מחלטה, ולאחר זאת יכולה היתה המטרה למעול כפי שהיא פעלה ולהוציאה אל מחוץ לגבולות ישראל.

הרושה הקשה המתקבל מפרשה זו, נובע מחוץ כך שבחוקפה קצרה של מספר שעות בלבד הוצאה אשה על-כל-פניה חולה, עם ארבעה ילדיה אל מחוץ לגבול - אל-על-מי שהופנתה בקשה לאפשר את הוכחת זכותה להשאר בארץ. נדמה לי שבמסגרת זו אפשר לרכז את שאלותיהם של כל חברי הוועדה.

ס. ארט:

איש איננו מערער על חוקיות מעולתה של המטרה במקרה זה, אולם אין כל ספק שהמקרה הוא ללא תקדים. ישנה מידה אנושית מסוימת שהמטרה צריכה להתחשב בה, אשר אין להגדירה כאי-ראיונליות, כי אם כהבונה מדינית.

ביום בו נמצאה האשה, מכרו את ענינה לטיפולו של עורך-דין, שהתקשר עם הרופא אשר היסל בה בבית החולים הצרפתי בירושלים. הוא התקשר גם עם המטרה באבו-גוש וביקש רשות לאפשר בדיקת האשה על-ידי רופא זה, אולם התברר שהיא כבר גורשה. אינני יודע כיצד אפשר היה למפל בעינינו גירושה חוץ 3 - 4 שעות. אם עומדים על הצד החוקי, הרי הוא מסייע למטרה, אולם צריך היה לתת בתנאים אלה אפשרות להוכיח את זכותה של האשה, כיום המצב הוא למעשה כך, שאפשר לקבל השתתף לצורך הוכחת זכותו של הערבי, רק אם מצליחים לפנות ישירות אל שר המטרה. בכל יתר המקרים מגרשים את הערבי מבלי לאפשר לו כלל לערער.

אני חושב כי הנזק שנגרם למדינה על-ידי גירוש זה הוא גדול יותר מאשר אילו היתה נשארת בחומי המדינה. חשוב היה לדעת אם האשה באמת שהחה בארץ שנה וחצי, כדי לדעת אם אפשר לסמוך על אמינות דבריו של ראש מועצה אבו-גוש, גם אם אין אמת בכך, הרי המענות לאחריות שפנימית של המטרה נשארות בעינן. לדעתי לא היינו צריכים להביא לידי הרעשה דעה הקהל על החנהגותה של מדינת ישראל. אני חושב כי המעם אני מגן על שמה הטוב של מדינת-ישראל, ושאחם, מבלי להתכוון לכך, מגעת בשמה הטוב ללא צורך. אם ישנה זכות פורמלית לערעור, צריך לתת גם את האפשרות המעשית לכך. אחרת כל העניין נוסך פלסטר, מחר יועלה העניין בכנסת, ואינני רוצה שמישהו יעשה מקרים אלה קפיטל מסלגתי, אין לנו כל צורך בכך.

שר המטרה ב. שיטתית.

יושב-ראש הוועדה קבע את מסגרת השאלות, וחבר-הכנסת תוסית לכך דבר מה. דבריו של חבר-הכנסת ארם נאיה וימים מנקודת מבט אנושית, אולם כדי לא להעמיד את המטרה במבוכה, עליו למנוע מתבריו שאילחות שהן לא במקומן. חבר-הכנסת בסטוני שאל אותי מדוע קצין מטרה פלוני נוכח בארוחה חגיגית, בה השתתף גם אדם שהוא לדעת השואל מברית - ואם אינני סבור שיש לנקוט באמצעים נגד אותו קצין מטרה. את חבר-הכנסת ארם מדבר על אנושיות, ועל הוואי תיים, כיצד יכול חבר מפלגתו לדרוש בגנבת שיחם קציני המטרה יהיה כל-כך נוקשה עד כי בשעה הט מוזמנים לארוחה, ונניבדקו קודם-כל מי הוא כל אחד מהנוכחים, אם הם וחלי לא אין ביניהם איזה פושע מועד. מתוך השאילחות אנו לומדים מה הוא הלך רוחם ורצונם של חברי-הכנסת. האם הכוונה היא שעלינו לארח מסתננים, לדאוג למזונותיהם גם אם מספרם מגיע לעשרות ולמאות, או שעלינו לתבוע לדין קצין שמשחחף בארוחה. האם נשמע באיזו ארץ שהיא בעולם שיכנס אדם ללא ויזה ולא יגורש ממנה? האם עלינו לתת תחילה לכל המסתננים להכנס לארץ, לאפשר להם לברר אם אינה קיימת איזו שהיא אפשרות להשתקע באן ורק אחר זאת לגרש אותם, ובינתיים לקיימם על חשבוננו?

ע. אסף:

ברצוני לומר כי דעתי נוחה בהחלט מן הביאורים שקיבלנו.

ישנה כאן בעיה חמורה מאד ומיובת מבחינה אנושית. אולם עלינו לדעת כי למרות כל החומרות הקיימות כביכול והגישה הבלתי אנושית לכאורה, עובדה היא שישנם מסתננים רבים הנופכים קמעה - קמעה לאזרחים, מקבלים העזרות והמשחקים בארץ הזאת. לגבי מקרה זה היחה וטענה שהמטרה נהגה באופן בלתי אנושי. אינני יודע מדוע צריך היה להניח כי עדותו של הרופא הממשלתי אינה מספיקה ומחובת המטרה לאשר הזמנה רופא נוסף. אני מוכן לתבוע מראש שאם רופא מסלתי מגיע למסקנה שמצבה של האשה מאפשר את גירושה, הרי הדבר נכון. מי שהיה לו קצת נסיון עם רועים ערביים יודע כי ישנה פרקטיקה משוכללת מאד של התחלות והשהייה על-מנת להרוויח זמן ולנסות להתחמק איך שהוא מן הגורל. נשאלת השאלה מדוע אנו צריכים לתת את כל האפשרויות לאדם אשר אין לו הוכחות על זכותו להשאר בארץ, להשיג לעצמו הוכחות והקלות אלו. ישנם תנאים אובייקטיביים המקילים מאד על מסתננים להיאחז בארץ זו, היות ויש להם קשרים וקרובים החיים עדיין בארץ. ברגע שאנו מתחילים להקל עליהם, הננו פותחים פתח ליצירת עובדות העומדות בניגוד למגמה המדינית שלנו בשטח זה. לא נששה כאן כל דבר בלתי אנושי או בלתי הוגן העומד בפחירה לחוק. אינני רוצה שבענינים כאלה נכביר עוד יותר את המלאכה הקשה והבלתי נעימה המוטלת על שכת המטרה. אני מציע שבכך נסכס את הענין.

א. כהן:

יחפן שמגמתו של חבר-הכנסת ארם שונה לגמרי ממגמתי אני, אולם אני מסכים לדעה שהוא הביע.

במקרה זה אינו קובע הצד הפורמלי והשאלה אם המטרה פסקה לטי מידת הדין. לדעתי נכונה גישחה של המטרה כי מחפידה לא רק לטפל בחוצאות של המסתננות כי אם גם ליצור תנאים כאלה שימנעו בעד המסתננים מלבוא הנה. הנני דוקא בין אלה המטבחים את כושר פעולתה של מטרה זו בהשוואה למטרות בארצות אחרות, אולם דוקא משום כך יש לי טענות על חוסר הגמישות אשר המטרה מגלה מדי פעם בפעם. יחד עם זאת יש לציין שהיא לומדת מן הפסיק, ולאחר ענין ג' למי, למשל, היו כמה מקרים דומים ולא היו טענות על כך שהמטרה נכשלה.

נכון שהמסתננות באה לכאן על-מנת לבקש אחרי-כך איחוד משפחתה והבאה בעלה, וכיון שלא צריך היה לאפשר לה זאת, יש לי חשד שהחיסוס נערך דוקא אחר המסתננות ולא אחר סחורה מוגרחת. אצלנו מעוררת ספקות בעיקר מהירות הפעולה והוצאתה של המסתננות מתוך לגבולות המדינה.

לפי דעתי ישנה כאן שאלה של הבנה פסיכולוגית, והייתי מעדיף אילו היו מקיימים בירור מיוחד בענין זה, כדי שהממשלה השמט את דעת נציגי הציבור. אני משוכנע שכך חושבים חושבי הארץ. על-אח-כמה-וכמה יהודים בחוץ-לארץ, ועוד יותר הגויים בחוץ-לארץ. משום כך אני אומר כי

ש.ח.

א. כהן:

יש להבדיל בין מסתנן ומסתננת, וביחוד כאשר המסתננת היא חולה ויש לה כמה ילדים קטנים. לדעתי אין זה מפקיק שהרופא קבע שיש ביהולחה לנסוע, היות והדברים עליהם מודיע ראש המועצה אינם נוגעים ליכולתה לנסוע, אלא לעובדה שהיא נמצאת במימולו של רופא. לפי דעתי יש להתייחס לכל הדברים בקשר אליהם מזכיר מחמוד ראשיר שמות, כאל דברים נכונים, היות והוא בודאי יודע כי אמטר להיוודע אצל אותם האנשים באם דבריו נכונים. כל הנסיבות הללו גם יחד יכולות היו לתת למשמרה יסוד לנהוג זהירות לגבי מקרה זה. לא משום שאני חושב שהיא לא נהגה לפי מידת הדין, אלא סתוך התחשבות עם האפקט הפסיכולוגי החיאוני. הנגרם במיוחד על-ידי מקרים כאלה. קשה לחבוע מכל שוטר מידת רחמנות מסוימת, אולם המשמרה שלנו צריכה להשתדל להכביר לשוטרים כי אנו חיים בבית של זכויות, כל מקרה מעין זה מזכיר לעולם אה טענותינו במשך כל השנים כלפי הגויים. כאשר אני שומע זועות כאלה, אני מחחיל לחשוב שאולי צדקו גם הגויים ביחסם אלינו, באשר האידיאולוגיה המדינית שלהם דרשה זאת. כאן ישנו ענין עם אנשים שגרו אולי במשך דורות בכפר אבו-גוש. על המשמרה לגרש את המסתננים ולמנוע בעד המסתננות, אולם כאשר ישנו מקרה מיוחד של אשה הנמצאת שנה וחצי במקום, אנו יכולים לחבוע מן המשמרה מידת זהירות - ביחוד כאשר המדובר הוא על כפר אבו-גוש שכבר הפך לשט דבר. צריך היה להתזיק את האשה 24 שעות למחות, על-מנת לאפשר את בירור הדבר. אי-אפשר להשיב על כך שאם היו נוהגים לגביה בצורה זו צריך היה לנהוג כך לגבי כמה עשרות מקרים אחרים. ידוע שהמחרש בכפר אבו-גוש מחפוסם בעולם כולו. בכל ועידה בינלאומית בה אנו מופיעים מופיעים מיד שליחים המעלים טענות אלו נגדנו, אין אלה רק הערבים, כי אם גם ניאורליים וידידים לשעבר, אמרקיאים, אנגלים, פאקיסטנים והודים. הם יודעים למפר לנו סיפורים שאנו לא ידענו עליהם ולמפר עובדות בתזכירם שמות מפורשים. כל אלה מחייבים את המשמרה לנהוג במידת זהירות שאולי מבחינה חוקית אין היא חייבת בה. זהו אולי מקרה קלאסי של ההכרח להתחשב באפקט הפסיכולוגי של פעולת המשמרה.

היו"ר י. ספיר:

כוונת הוועדה הייתה לאתר בירור כל הפרטים להגיע למסקנות בישיבת שתוקיים ביום ד' הבא בשעה 10.30 נשלים את מחזור הנאומים, ולאחר שיעת החשובה נגיע לסיכום משותף.

הישיבה נגילה בשעה 13.30